

Sygn. akt **III AUa 297/17**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Goss-Kokot

Sędziowie: SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans

del. SSO Renata Pohl /spr./

Protokolant: st. sekr. sądowy Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2018 r. w Poznaniu

sprawy **R. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 7 lutego 2017 r. sygn. akt VIII U 1520/16

1. zmienia zaskarżony wyrok o tyle, że przyznaje odwołującemu prawo do odsetek ustawowych od świadczenia przyznanego zaskarżoną decyzją z dnia 5 lipca 2016r. do dnia 24 lipca 2016r.;
2. w pozostałym zakresie oddala apelację.

del. SSO Renata Pohl	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans
----------------------	-----------------------	--------------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z 5 lipca 2016 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., na podstawie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku **R. G.** z 3 marca 2014 r. oraz wykonując wyrok sądu z 26 maja 2015 r. ponownie obliczył wysokość emerytury od 1 marca 2014 r., tj. od daty określonej w wyroku sądu. Zakład ustalił termin płatności świadczenia na 25 dzień każdego miesiąca. Emerytura została obliczona na podstawie art. 26 ustaw i stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji: 17.090,23 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego, 631.154,09 zł.

Wysokość emerytury została obliczona następująco $(17.090.23 + 631.154.09) / 209,40 = 3095.72$ zł. Emerytura po waloryzacji przysługuje w kwocie:

od 1.03.2015 - 3131.72 zł,

od 1.03.2016 - 3139.24 zł.

Jednocześnie ZUS wskazał, że emerytura ma charakter zaliczkowy z uwagi na błędy na koncie ubezpieczonego. Decyzja ustalająca ostateczną wysokość świadczenia zostanie wydana po wyeliminowaniu błędów na koncie wnioskodawcy.

Ponadto Zakład wskazał, że wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z 26 maja 2015 r. przyznający R. G. stał się prawomocny 26 czerwca 2015 r., kiedy to Sąd Apelacyjny wyrokiem z 18 maja 2016 r. oddalił apelację. Wyrok oddalający apelację wraz z uzasadnieniem i aktami wpłynął do Zakładu 23 czerwca 2016 r. W związku z powyższym ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji był wpływ wraz z aktami prawomocnego orzeczenia sądowego w dniu 23 czerwca 2016 r., a zatem wypłata należności z tytułu ponownego obliczenia R. G. emerytury powinna nastąpić najpóźniej 25 lipca 2016 r., a zatem w kolejnym terminie płatności, gdyż okres pomiędzy datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności a terminem płatności był krótszy niż 30 dni. Należność tę otrzyma wnioskodawca w dniu 25 lipca 2016 r., a zatem w ustawowym terminie.

Od powyższej decyzji odwołał się w formie i terminie przewidzianym R. G., domagając się zmiany charakteru decyzji na decyzję ostateczną, zobowiązania Zakładu do naliczenia odsetek ustawowych od sumy należnej a nie wypłaconej (16.286,26 PLN) w wysokości 3.698,54 zł (za okres od 1.03.2014 do 25.07.2016 r.), naliczenia odsetek ustawowych od kwoty odsetek należnych i wymagalnych na dzień 25 lipca 2016 r. do kwoty 3.698,54 zł począwszy od 26 lipca 2016 r. do dnia przelania na konto ubezpieczonego zaległych odsetek.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o odrzucenie odwołania, wskazując, że zaskarżona decyzja jest decyzją zaliczkową, a zatem nie kończy postępowania w sprawie, wobec czego zgodnie z obowiązującym stanem prawnym nie przysługuje od niej odwołanie (por. wyr. SN II URN 2/94 z 26 kwietnia 1994 r. nr 3 poz. 47). Jeżeli natomiast chodzi o odsetki to decyzja w tym zakresie także zostanie wydana po ustaleniu ostatecznej wysokości emerytury przysługującej wnioskodawcy w związku z wyrokiem Sądu.

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 7 lutego 2017 r. w sprawie VIII U 1520/16 zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu prawo do odsetek od świadczenia przyznanego zaskarżoną decyzją z 5 lipca 2016 r. za okres od 3 kwietnia 2014 r. do 25 lipca 2016 r. (pkt 1), zaś w pozostałym zakresie oddalił odwołanie (pkt 2).

Podstawą powyższego rozstrzygnięcia stanowią następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

R. G., ur. (...), od 1 listopada 2000 r. miał przyznane prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

W dniu 24 października 2008 r. odwołujący złożył wniosek o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury, po rozpoznaniu którego pozwany decyzją z 11 grudnia 2008 r. przyznał jemu prawo do emerytury od 26 marca 2009 r., tj. od zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego. Wypłata emerytury podlegała zawieszeniu z powodu kontynuowania przez odwołującego zatrudnienia. Następnie decyzją z 19 marca 2009 r. organ rentowy przyznał odwołującemu prawo do emerytury od 1 marca 2009 r., tj. od dnia zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego.

W dniu 31 grudnia 2012 r. R. G. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury w związku z ukończeniem 65 roku życia, po rozpatrzeniu którego Zakład decyzją z 9 kwietnia 2013 r. odmówił prawa do wnioskowanego świadczenia, ponieważ odwołujący nie ukończył 65 lat.

W dniu 31 października 2013 r. odwołujący ponownie złożył wniosek o przyznania prawa do emerytury powszechnej, po rozpoznaniu którego decyzją z 27 listopada 2013 r. organ rentowy odmówił prawa do emerytury, ponieważ odwołujący nie ukończył wymaganego wieku 65 lat i 4 miesięcy.

W dniu 3 marca 2014 roku R. G. złożył wniosek o ponowne ustalenie emerytury w związku z ukończeniem 65 lat i 4 miesięcy życia. Tym razem decyzją z 11 kwietnia 2014 r. ZUS przyznał odwołującemu prawo do emerytury od 1 marca 2014 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto dotychczasową podstawę wymiaru świadczenia i wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 118,21%. Do ustalenia wysokości emerytury pozwany uwzględnił 38 lat, 8 miesięcy i 10 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 6 miesięcy i 4 dni okresów nieskładkowych. Organ rentowy do obliczenia części socjalnej przyjął nową kwotę bazową w wysokości 3.191,93 zł, gdyż odwołujący po przyznaniu emerytury od 1 marca 2009 r. podlegał ubezpieczeniom społecznym przez okres co najmniej 30 miesięcy. Wysokość emerytury od 1 marca 2014 r. wyniosła 2605,24 zł brutto.

Przy ustalaniu emerytury decyzją z 11 kwietnia 2014 r. organ rentowy przyjął następujące okresy składkowe:

1. od 1 września 1962 r. do 11 listopada 1972 r. w (...) Fabryce (...)

(...) (...),

2. od 1 grudnia 1972 r. do 15 listopada 1973. w (...),

3. od 16 listopada 1973 r. do 31 stycznia 1974 r. w (...),

4. od 1 lutego 1974 r. do 30 listopada 1975 r. w (...)

(...),

5. od 1 grudnia 1975 r. do 40 kwietnia 1988 r. w(...)

(...) (od 1 maja 1988 r. do 31 października 1989 r. urlop bezpłatny),

6. od 15 października 1991 r. do 31 grudnia 1993 r., od 1 lutego 1994 r. do 30 kwietnia 1994 r., od 1 czerwca 1994 r. do 31 grudnia 1995 r., od 1 marca 1996 r. do 30 czerwca 1999 r. oraz od 3 października 1999 r. do 29 grudnia 1999 r. – opłacone składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu działalności gospodarczej,

7. okresy od 18 stycznia 2006 r. do 9 lutego 2006 r., od 4 maja 2007 r. do 17 maja 2007 r., od 21 maja 2007 r. do 2 czerwca 2007 r. oraz od 5 czerwca 2007 r. do 25 czerwca 2007 r. na (...),

8. od 19 października 2007 r. do 31 grudnia 2007 r., od 7 lipca 2008 r. do 24 września 2008 r. oraz od 1 marca 2009 r. do 30 listopada 2012 r. w (...) sp. z o.o.

9. od 1 grudnia 2012 r. do 31 grudnia 2013 r w (...)

a więc łącznie w wymiarze 38 lat, 8 miesięcy i 10 dni. tj. 464 miesięcy.

W dniu 21 lipca 2014 r. odwołujący złożył wniosek o doliczenie przepracowanego okresu, w związku z którym decyzją z 8 sierpnia 2014 r. organ rentowy dokonał przeliczenia wysokości emerytury uwzględniając okresy stażowe do 30

czerwca 2014 r., a konsekwencji czego okresy składkowe wyniosły 39 lat, 2 miesiące i 10 dni tj. 470 miesięcy, zaś okres nieskładkowe - 1 rok, 6 miesięcy i 4 dni, tj. 18 miesięcy.

Okresy nieskładkowe przypadły w czasie:

1. od 1 stycznia 1994 r. do 31 stycznia 1994 r.,
2. od 1 maja 1994 r. do 31 maja 1994 r.,
3. od 1 stycznia 1996 r. do 28 lutego 1996 r.,
4. od 1 lipca 1999 r. do 2 października 1999 r.,
5. od 30 grudnia 1999 r. do 26 czerwca 2000 r.,
6. od 25 września 2008 r. do 28 lutego 2009 r.

Wyrokiem z 26 maja 2015 r. sygn. akt VIII U 2266/14 Sąd Okręgowy w Poznaniu zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu R. G., poczynając od 1 marca 2014 r., prawo do obliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej. W uzasadnieniu orzeczenia podkreślono, że skorzystanie z możliwości obliczenia potencjalnie wyższej emerytury na podstawie art. 55 ustawy nie wymaga od ubezpieczonego wyboru - spośród wskazanych mu przez organ rentowy możliwości - określonej metody obliczenia wysokości należnej mu emerytury, która z mocy prawa przysługuje mu w wyższej wysokości według nowych zasad (art. 26 w związku z art. 55) zawsze wtedy, gdy składa po 31 grudnia 2008 r. wniosek o przyznanie emerytury na podstawie art. 27 ustawy, a wynik jej obliczenia według dotychczasowych zasad (na podstawie art. 27 w związku z art. 53) jest niższy od obliczonej według nowych zasad (art. 26 w związku z art. 55 tej ustawy). Sąd wskazał także w sposób nie budzący wątpliwości, że to Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponosi odpowiedzialność za wydanie błędnej decyzji.

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 18 maja 2016 r. sygn. akt III AUa 1779/15 oddalono apelację ZUS od powyższego wyroku.

Wykonując powyższy wyrok, pozwany zaskarżoną decyzją z 5 lipca 2016 r. ponownie obliczył wysokość emerytury od 1 marca 2014 r., tj. od daty określonej w wyroku sądu. Ponadto organ przekazał odwołującemu tytułem spłaty świadczenia emerytalnego za okres od 1 marca 2014 r. do 31 lipca 2016 r. kwotę 13.197,50 zł. Wypłata świadczenia nastąpiła 25 lipca 2016 r.

W związku z błędami na koncie odwołującego prowadzone jest przez ZUS I Oddział w P. postępowanie wyjaśniające z Inspektorem ZUS w K., I Oddziałem ZUS w W., III Oddziałem ZUS w W..

Celem postępowania prowadzonego przez Inspektorat ZUS w K. jest doprowadzenie do złożenia przez płatnika składek ((...) K.) poprawnych dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych. Do czasu zakończenia postępowania w sprawie podlegania ubezpieczeniom przez odwołującego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) K., brak jest możliwości wydania przez organ rentowy decyzji ustalającej ostateczną wysokość świadczenia odwołującego. W postępowaniu tym wydana została decyzja dotycząca podlegania przez odwołującego ubezpieczeniom społecznym w okresie od 11 września 2006 r. do 8 marca 2007 r., co do której termin złożenia odwołania jeszcze nie upłynął, a odwołujący zamierza tę decyzję zaskarżyć.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy uznał odwołanie za częściowo uzasadnione.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że wbrew stanowisku organu rentowego, odwołanie R. G. nie podlegało odrzuceniu. Nie wystąpiła w niniejszej sprawie przesłanka wymieniona w art. 477⁹ § 3 k.p.c. ani też inne przesłanki do odrzucenia odwołania. Żaden przepis obowiązującego prawa nie przewiduje braku możliwości odwołania się przez

stronę do decyzji o charakterze zaliczkowym. Fakt, że zaskarżona decyzja ma charakter zaliczkowy nie powoduje, że odwołanie jest niedopuszczalne.

Dalej Sąd Okręgowy przywołał treść art. 26 ust. 1, art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej i stwierdził, że skoro toczy się postępowanie wyjaśniające w zakresie ustalenia podlegania odwołującego ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w (...) K., to nie mogło nastąpić ostateczne obliczenie wysokości świadczenia emerytalnego odwołującego na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej, nie można ostatecznie ustalić wysokości kwoty zaewidencjonowanych na koniec odwołującego składek, a wobec tego wyliczyć ostatecznej wysokości emerytury. Tym samym prawidłowo organ rentowy wydał decyzję zaliczkową.

W kwestii żądania odsetek Sąd Okręgowy rozważania rozpoczął od wskazania na treść art. 85 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. 2016r., poz. 963 ze zm.), art. 118 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2016 r., poz. 887ze zm.).

Dalej Sąd Okręgowy zważył, że błędy organu rentowego można podzielić na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 308, czy wyrok z 14 września 2007 r., III UK 37/07, OSNP 2008 nr 21 - 22, poz. 326).

W ocenie Sądu Okręgowego odróżnić należy sytuację, gdy orzeczenie organu odwoławczego następuje po przeprowadzeniu przed tym organem postępowania dowodowego, które prowadzi do wniosków odmiennych niż zawarte we wcześniejszej decyzji organu rentowego od sytuacji, gdy organ odwoławczy odmiennie ocenia materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu przed organem rentowym, bądź wyraża w orzeczeniu odmienny pogląd prawny. W tym drugim przypadku przyjąć należy, że ustalenie prawa do świadczenia lub jego wysokości mogło nastąpić już w postępowaniu przed organem rentowym, nie nastąpiło zaś na skutek nieprawidłowej oceny dowodów lub nieprawidłowej interpretacji prawa. W takiej sytuacji – w ocenie Sądu – ubezpieczony nie powinien być pozbawiony możliwości skutecznego żądania odsetek.

Zdaniem Sądu Okręgowego już na etapie rozpoznawania wniosku odwołującego z 3 marca 2014 r. możliwe było przyznanie odwołującemu emerytury obliczonej w oparciu o art. 55 w zw. z art. 26 ustawy emerytalnej. Brak zastosowania powyższych przepisów wynikał natomiast z nieprawidłowej interpretacji prawa. W okolicznościach niniejszej sprawy było zatem możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, przy czym opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność.

Z uwagi na powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego, żądanie odsetek zgłoszone przez odwołującego należało uznać za zasadne.

Dalej Sąd Okręgowy powołując się na § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustalaniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U.1999 r., Nr.12, poz.104) oraz art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej i uznał, że odwołującemu prawo do odsetek od świadczenia przyznanego zaskarżoną decyzją z 5 lipca 2016 r. należy przyznać za okres od 3 kwietnia 2014 r., tj. dnia następnego po upływie 30-dniowego terminu do wydania decyzji i wypłaty świadczenia, do 25 lipca 2016 r., tj. bezspornego dnia faktycznej wypłaty.

Odnosząc się natomiast do żądania naliczania odsetek ustawowych od kwoty odsetek należnych i wymagalnych na dzień 25 lipca 2016 r., Sąd Okręgowy wskazał, że kwestię odsetek w prawie ubezpieczeń społecznych reguluje art. 85 ust. 1 ustawy systemowej, który odsyła do przepisów prawa cywilnego jedynie w zakresie wysokości odsetek, regulując w pozostałym zakresie kwestię odsetek w sposób wyczerpujący. Na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, w tym przywołanych ustaw systemowej, jak również emerytalnej, brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych do żądania odsetek od odsetek. Nie przewiduje tego bowiem ani ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, ani ustawa emerytalna, czy jakikolwiek inny akt prawny z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych. W sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych nie znajdują też zastosowania przepisy art. 476 k.c., art. 481 k.c., jak również art. 482 § 2 k.c.

Mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do odsetek od świadczenia przyznanego zaskarżoną decyzją z 5 lipca 2016 r. za okres od 3 kwietnia 2014 r. do 25 lipca 2016 roku. W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie (punkt 2 wyroku).

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany organ rentowy zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 477⁹ § 1 kpc w zw. z art. 199 § 1 pkt 1 kpc w zw. z art. 83 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji brak odrzucenia odwołania mimo, że obowiązujące przepisy prawa nie przewidują odwołania od decyzji zaliczkowej wydanej przez organ rentowy,
2. przepisów prawa procesowego - art. 328 § 1 kpc poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd I instancji nie odrzucił odwołania od decyzji zaliczkowej
3. przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 11 ust. 1, 1a, i 5 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i w konsekwencji przyznanie prawa do odsetek od świadczenia przyznanego zaskarżoną decyzją za okres od 3 kwietnia 2014 r. do 25 lipca 2016 r.

W konsekwencji pozwany organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i odrzucenie odwołania w całości oraz zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Odwołujący na rozprawie apelacyjnej wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego co do zasady nie zasługuje na uwzględnienie.

Zakres istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktycznych wyznacza prawo materialne. W zakresie ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy nie dopuścił się żadnych uchybień. Ustalenia te Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne, co czyni zbędnym ich ponowne powoływanie. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 r., sygn. akt II UKN 61/97 - OSNAP 1998 r., nr 3, poz. 104; wyrok Sądu Najwyższego z 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97 - OSNC 1999 r., z. 3, poz. 60; wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 1999 r., sygn. akt I PKN 21/98 - OSNAP 2000, nr 4, poz. 143). Sąd odwoławczy w pełni podziela dokonaną na ich podstawie ocenę prawną zasadności odwołania ubezpieczonego. Żaden z zarzutów apelującego, stawianych zaskarżonemu wyrokowi nie okazał się trafny. Dokonana subsumcja ustaleń faktycznych do mających zastosowanie przepisów prawa materialnego nie budzi zastrzeżeń Sądu Apelacyjnego. W tej sytuacji, zbędne jest ich ponowne szczegółowe przywoływanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (tak wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98).

Wbrew zarzutom apelacji, nie naruszył Sąd Okręgowy art. 477⁹ § 1 kpc w zw. z art. 199 § 1 pkt 1 kpc w zw. z art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie jest zasadne stanowisko organu rentowego, jakoby od decyzji zaliczkowej nie przysługiwało odwołanie do sądu.

Zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2017 r., poz. 1778), Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności: ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (pkt 4), wymiaru świadczeń z ubezpieczeń społecznych (pkt 5). Z kolei ust. 2 tego przepisu stanowi, że od decyzji Zakładu przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z art. 477⁹ kpc, odwołania od decyzji organów rentowych wnosi się na piśmie do organu, który wydał decyzję lub do protokołu sporządzonego przez ten organ w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji lub orzeczenia.

Organ rentowy wydaje tzw. decyzję zaliczkową w oparciu o art. 120 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2017 r., poz. 778). Stanowi on w pkt 1, że jeżeli prawo do świadczeń zostało udowodnione, ale zainteresowany nie przedłożył dowodów niezbędnych do ustalenia wysokości świadczeń, organ rentowy przyznaje zainteresowanemu świadczenia w kwocie zaliczkowej zbliżonej do kwoty przewidywanych świadczeń, zaś w pkt 2 stanowi, że organ rentowy przyznaje zainteresowanemu świadczenia, o których mowa w ust. 1, również wtedy, gdy składki należne za okres, z którego ustalono podstawę obliczenia emerytury określonej w art. 26, zostały zewidencjonowane na koncie ubezpieczonego w terminie uniemożliwiającym ich uwzględnienie w podstawie obliczenia świadczenia w dniu wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia i ustalenia jego wysokości.

Żaden przepis przywołanej ustawy systemowej i ustawy emerytalnej nie wyłącza decyzji zaliczkowej z katalogu decyzji, od których przysługuje odwołanie. Decyzja ta ma charakter decyzji określonej w punkcie 4 i 5 art. 83 ustawy systemowej, ponieważ przyznaje prawo do świadczenia i określa jego wysokość. Zatem co do zasady przysługuje od niej odwołanie do sądu. Odrzucenie odwołania od decyzji organu rentowego możliwe jest w ściśle określonych przepisami kodeksu postępowania cywilnego przypadkach, mianowicie: jeżeli sąd rozpoznał wcześniej odwołania od takiej decyzji (art. 199 § 1 pkt 2 kpc), gdy zostało wniesione po upływie terminu, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego (art. 477⁹ § 3 kpc). Poza tym sąd oddala odwołanie albo uwzględniając odwołanie, zmienia decyzję w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy (art. 477¹⁴ § 1 i 2 kpc). W ocenie Sądu Apelacyjnego, określenie wysokości świadczenia w formie zaliczkowej nie uniemożliwia jej weryfikacji na drodze postępowania odwoławczego przed sądem. Nie wszystkie przecież elementy decyzji mają charakter tymczasowy, niepewny, a jedynie tylko te, co do których organ rentowy prowadzi postępowanie wyjaśniające, co zresztą każdorazowo w decyzji zaliczkowej winien szczegółowo uzasadnić. Brak podstaw, aby pozbawiać świadczeniobiorcę możliwości wniesienia odwołania do sądu od decyzji zaliczkowej w zakresie tych jej elementów, które zostały określone w sposób ostateczny. Tytułem przykładu wskazać można na takie elementy składające się na wysokość świadczenia, jak data początkowa jego przyznania, kwota bazowa, przyjęte okresy składkowe i nieskładkowe, kwota kapitału początkowego, sposób waloryzacji kapitału początkowego oraz przyjęte kwoty podstaw wymiaru składek, co do których organ rentowy przeprowadził i zakończył postępowanie wyjaśniające czyniąc ustalenia, które świadczeniobiorca kwestionuje. Przyjąć należy, że tylko te elementy decyzji, które są przedmiotem dalszych ustaleń organu rentowego, a zatem co do których nie wypowiedział się on w sposób ostateczny, rozstrzygający, nie podlegają weryfikacji w postępowaniu odwoławczym. Wypłacanie świadczenia, którego wysokość jest określona prawidłowo leży w interesie ubezpieczonego, ale też i organu rentowego, który przecież naraża się na odpowiedzialność odssetkową w sytuacjach określonych w art. 118 ustawy emerytalnej. Trudno wymagać, aby świadczeniobiorca oczekiwał przez czas, którego długość trwania nie da się przewidzieć (w okolicznościach sprawy zapewne wiele miesięcy) na wydanie decyzji ostatecznej w celu jej zaskarżenia, jeśli nie zgadza się z wysokością świadczenia ustalonego przez organ rentowy w zakresie tych elementów wpływających na wysokość świadczenia, które zostały określone w sposób ostateczny przez organ rentowy.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że odwołanie od decyzji zaliczkowej do sądu przysługuje.

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy nie naruszył art. 328 § 1 kpc, gdyż w uzasadnieniu orzeczenia wskazał przyczyny, dla których nie odrzucił odwołania od decyzji zaliczkowej. Mianowicie stwierdził, że odwołanie nie podlegało odrzuceniu, ponieważ nie wystąpiła przesłanka wymieniona w art. 477⁹ § 3 k.p.c., ani też inne przesłanki do odrzucenia odwołania oraz, że żaden przepis obowiązującego prawa nie przewiduje braku możliwości odwołania się przez stronę do decyzji o charakterze zaliczkowym.

Nie jest również słuszny zarzut naruszeniu przez Sąd I instancji prawa materialnego, tj. art. 118 ust. 1, 1a i 5 ustawy emerytalnej.

Rozważania w tym zakresie rozpocząć należy od przytoczenia przepisów prawa regulujących sporne kwestie.

Zasady przyznawania odsetek uregulowane zostały w art. 85 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2016, poz. 963 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem - jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej określenie „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (p. wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, wyrok Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08). W tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia (p. wyrok Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 2010 r., I UK 345/09). Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Zawarte w tym przepisie określenie „okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności: jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia przyczyn niezależnych od organu, co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu (vide wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2004 r., II UK 485/03). Podejmując próbę klasyfikacji błędów organu rentowego, można je podzielić na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. (...) Bardziej złożona jest prawna kwalifikacja błędów w ustaleniach faktycznych jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, że przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych Sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi za to opóźnienie odpowiedzialności, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia, z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność. (p. uzasadnienie cyt. wyroku Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08).

Jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał bezprawną decyzję o odmowie wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie prawidłowej decyzji zgodnie z prawem przyznającej świadczenie, to powstałe opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które Zakład ponosi odpowiedzialność i jest zobowiązany do zapłaty odsetek. W sytuacjach, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędną interpretacją przepisów, zaniechaniem podjęcia określonych działań z urzędu, błędnym orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w kwestii niezdolności do pracy), ubezpieczony będzie miał prawo do odsetek liczonych od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Powyżej przedstawione reguły odnośnie do okoliczności, które powodują konieczność stwierdzenia opóźnienia w przyznaniu lub wypłacie świadczeń w sposób uprawniający ubezpieczonego do żądania odsetek mają zastosowanie do wszystkich świadczeń z ubezpieczeń społecznych, nie wyłączając rent i emerytur, choć art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej stanowi, że w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, wobec czego wydawać by się mogło, że ogranicza zakres odpowiedzialności organu rentowego z tytułu opóźnienia w ustaleniu i wypłacie świadczenia, ponieważ odpowiedzialność byłaby wyłączona w każdym wypadku, w którym złożono odwołanie i sprawa zakończyła się prawomocnym orzeczeniem sądu, a w trakcie postępowania wyjaśniano okoliczności konieczne do ustalenia prawa (ustalano stan faktyczny). Normę wyrażoną w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach należy odczytać w następujący sposób: za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie świadczenia rentowego lub emerytalnego uznaje się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu ustalającego prawo do tego świadczenia, o ile za brak ustalenia tych okoliczności we wcześniejszym terminie organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

W niniejszej sprawie odwołujący domagał się odsetek ustawowych od przekazanego jemu świadczenia rentowego należnego za okres od 1 marca 2014 r. do 31 lipca 2016 r. Wypłata ta stanowiła wykonanie wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 26 maja 2015 r. sygn. akt VIII U 2266/14

Spór pomiędzy stronami w sprawie, która zakończyła się wyrokiem z 26 maja 2015 r. dotyczył tego, czy odwołujący ma prawo do obliczenia emerytury na podstawie art. 55 w zw. z art. 26 ustawy emerytalnej. Jak ustalił Sąd Okręgowy w tej sprawie (VIII U 2266/14), które to ustalenie w całości Sąd II instancji podziela, już na etapie rozpoznawania wniosku odwołującego z 3 marca 2014 r. możliwe było przyznanie jemu emerytury obliczonej w oparciu o art. 55 w zw. z art. 26 ustawy emerytalnej. Już wówczas pozwany winien obliczyć wysokość emerytury odwołującego według nowych i według starych zasad i wybrać wariant dla niego korzystniejszy. Zaznaczyć przy tym należy, że odwołujący nie miał w tym zakresie obowiązku składania wniosku o ustalenie wysokości świadczenia według najkorzystniejszego wariantu. Obowiązkiem organu rentowego było wyliczenie emerytury odwołującego według najkorzystniejszego dla niego wariantu. Podkreślenia przy tym wymaga, iż nie miał racji organ rentowy twierdząc, że osobie której przyznano jakąkolwiek emeryturę obliczoną na dotychczasowych zasadach nie przysługuje prawo do zastosowania art. 55 ustawy emerytalnej i obliczenia emerytury w myśl nowych zasad.

Szczegółowe zasady wypłaty odsetek określone zostały w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustalaniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U.z 1999 r., nr.12, poz.104).

Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, zaś zgodnie z ust. 2 okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

Art. 118 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej stanowi, że:

1. Organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

2. Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1.

Mając na uwadze powyższe, słusznie Sąd Okręgowy przyjął, że miesięczny termin na wydanie przez organ rentowy decyzji w sprawie prawa odwołującego do emerytury obliczonej na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej rozpoczął bieg 3 marca 2014 r. W świetle powyższego nie budzi wątpliwości, iż opóźnienie w przyznaniu i wypłaceniu ubezpieczonemu świadczenia emerytalnego jest następstwem okoliczności, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponosi odpowiedzialność. Brak zastosowania przepisów art. 55 i art. 26 ustawy emerytalnej wynikał z nieprawidłowej interpretacji prawa.

Mając na względzie powyższe należy uznać, że Sąd I instancji trafnie zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał pozwany organ rentowy do zapłaty ustawowych odsetek od kwoty przyznanej decyzją zaliczkową. Sąd Apelacyjny zważył, że 30 dniowy termin na wydanie decyzji pierwszorzazowej liczony od 3 marca 2014 r. upłynął 2 kwietnia 2014 r. Od dnia następnego, tj. 3 kwietnia 2014 r. organ rentowy pozostawał w zwłoce do dnia poprzedzającego wypłatę świadczenia. Sąd Okręgowy błędnie określił ostatni dzień okresu, za jaki organ rentowy winien zapłacić odsetki ustawowe. Niesporne w sprawie było bowiem, że wypłata świadczenia przyznanego zaskarżoną decyzją nastąpiła 25 lipca 2016 r. Zatem w zwłoce organ pozostawał do 24 lipca 2016 r. i do tego dnia winien odsetki ustawowe zapłacić.

Nie zasługują na uwzględnienie argumenty organu rentowego zmierzające do wykazania, że brak jest podstaw do zasądzenia odsetek ustawowych od świadczenia przyznanego decyzją zaliczkową. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że z pisma pozwanego z 20 grudnia 2016 r. (k. 52) wynika, że postępowanie wyjaśniające które uniemożliwia wydanie decyzji ostatecznej prowadzone jest z płatnikiem składek (...) K. spowodowane jest koniecznością złożenia poprawnych dokumentów rozliczeniowych i zgłoszeniowych przez płatnika składek. Odwołujący zawierając umowę zlecenia z (...) K. w 2006 r. wprowadził w błąd pracodawcę informując, że podlega ubezpieczeniom emerytalno – rentowym z innego tytułu i w związku z tym został zgłoszony tylko do ubezpieczenia zdrowotnego. Oznacza to, że płatnik ten nie odprowadzał składek na ubezpieczenie społeczne za odwołującego. Ewentualne ustalenie obowiązku po stronie tego płatnika odprowadzenia składek na ubezpieczenie społeczne za odwołującego prowadzić będzie do zwiększenia wysokości świadczenia odwołującego na skutek zaewidencjonowania tych składek na koncie odwołującego, a nie jego pomniejszenia. Nie zachodzi zatem niebezpieczeństwo zasądzenia odsetek ustawowych od zawyżonej zaliczki na poczet należnej emerytury.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 na podstawie art. 386 § 1 kpc, jak w pkt 1 sentencji oraz oddalił apelację w pozostałej części na podstawie art. 385 kpc, jak w pkt 2 sentencji.

del. SSO Renata Pohl	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans
----------------------	-----------------------	--------------------------------